

Голуб миру

Флешмоб

*Сценарій підготували:
педагог-організатор Швед О.М.,
заступник директора з виховної роботи
Марущенко О.С
Жадівської ЗОШ І ІІІ ст.*

Мета: донести в креативній формі до учнів вагомість ідеї єдності та незалежності України в теперішній час, виховувати патріотичні почуття, любов до Батьківщини та її символів.

Вікова категорія: всі учні школи

Місце проведення: майданчик біля школи

Час проведення: 9.30

Обладнання: музичний центр, кулька у вигляді голуба наповнена гелієм, букви для вислову «Хай буде мир!», тканина розміром 4 X 1 метр, одяг у національному стилі, контури кордонів України позначені на майданчику.

Присутні: учні школи, батьки, вчителі

Звучить 1 куплет пісні Гайтани «Сонце нам сяє!». Всі учні розміщуються по колу. У внутрішній частині кола - ведучі, вишикувавшись у дві шеренги, які по черзі вигукують слова

Ми, учні, Жадівської школи

Розповімо, як вміємо

І застережемо,

І застережемо, як вміємо від біди, яка поруч:

Поділ Батьківщини,

Війна,

Розруха,

Горе!

Всі. Молодь!

У боротьбі за єдину Україну!

Всі. Молодь!

У боротьбі за мир в Україні!

Всі. Бо без миру немає щастя!

Мир це наше майбуття!

Всі. Ми - майбутнє нації!

Ми любимо нашу Україну!

Ми цінуємо наше життя!

Нове покоління впевнене,

Всі. Що мир і спокій нашої країни залежить від кожної людини.

У країні, де живуть патріоти,

У країні, де кожен дбає про добробут держави,

У країні, де чиновники дбають про народ

Всі. Не буває розподілу на частини!

Мелодія «Реквієм за мрією» (Двоє дівчат тримають тканину й піднімають її вгору, в цей час проходять під нею учні по черзі, промовляючи слова)

Пишаюсь тим, що я людина, що маю розум, почуття,

Я неповторна і єдина, і маю право на життя.

Нам всім потрібно розуміти, а також думати про те,

Що слід своє життя прожити

Всі. З любов'ю в серці, з вірою в святе!

Виконується пісня і танець на мелодію Rihanna - S&

Ти життю посміхнись,

І за щастя борись,

І в реальні світи

Ти сміливо іди.

Всі. (говорять, рухаючись одночасно вперед - назад)

Міцна країна – щасливий народ!

Наша країна має бути єдина !

Всі:(говорять, рухаючись вперед - назад)

Єдина Україна – успішна держава!

Всі учні школи. Слава Україні!

Героям слава!

Всі учасники шикуються у лінію, яка зображає кордон України.

Усі ми хочемо гарно жити.

Нас всіх єднає віра до життя.

Ми хочемо, щоб мирно було в світі,

І щоб настало світле майбуття.

Виходять першокласник і першокласниця у вишиванках з «Голубом Миру»

Мир у країні це все: і щастя, і багатство

Всі. Мир у країні – це знак життя!

А голуб білокрилий ніжний –

Всі. Це символ миру й майбуття.

Першокласники відпускають у небо кульку у вигляді голуба з написом «Мир», а ведучі піднімають букви «Хай буде мир!»

На Великдень сонце грає

(Народні обряди. Випікання паски.)

Жадівська ЗОШ І-ІІІ ст.

Ведуча. Духовна культурна спадщина українського народу досить різноманітна і багатогранна.

Подорожуючи селом Жадове, слухаючи розповідь односельців, можна зрозуміти, що протягом віків українці формували свою власну фольклорну культуру, на основі якої розвивається сучасне мистецтво.

Ми пересвідчилися, що спадок українського народу величезний. Культурна спадщина України відрізняється своєю самобутністю, має риси притаманні лише їй.

Учні нашої школи дуже часто беруть участь у краєзнавчих дослідженнях. Це й не дивно, бо ми обрали народознавчий напрямок роботи й девіз: «Хто не пам'ятає минулого, той не має майбутнього».

У давні часи в нашому селі кожна родина, готуючись до Великодня, пекла паски. У кожній родині був свій рецепт, але господині часто ділилися ним одна з іншою. Іноді спечена паска тижнів зо два не черствіла. Вона була жовтого кольору і мала безліч малесеньких порожнин, тобто гарно підійшла.

Для паски бралось біле пшеничне борошно. Бабусі поділилися з нами народним способом перевірки його якості: треба наслинити кінчик вказівного пальця і вмочити в борошно, а потім торкнутися цього пальця іншим: якщо борошно тягнеться, то воно гарного ґатунку, у ньому багато клейковини, тому паска вийде

гарною. А якщо сиплеться – борошно невдале. Замішували паску на молоці, краще топленому в печі. Додавали яйця, олію, масло домашнє, горілку. Але не завжди була можливість пекти білі паски, у важкі часи їх робили з чорного житнього борошна. «Підбивали» тісто 2-3 рази. Верх паски мазали яйцем, водою з цукром, або обливали білою глазур'ю й посипали зафарбованим у різні кольори сирим пшоном. Прикрашали паску в основному хрестиком, або літерами ХВ з прісного тіста. Спочатку хрест був у вигляді двох паличок, а потім, з часом, змінювалось і прикрашання. Хрестик стали ліпити з округленими кінцями, доліплювати колоски, як символ життя.

Доки паска готувалася, не можна було голосно говорити, стукати, скрипати без потреби дверми, відставляти «засланку» зайвий раз, ще й чоловіків виправляли з хати.

Куштувати неосвячену паску було гріх. А ось коли вже її освятили, то спочатку господар мав дати корові, собачці, свиням, курям, щоб «на скотину зійшла божа благодать». Уся сім'я сідала за столом, Христосались, розбивали яйця, граючись: чиє міцніше, розрізали паску й снідали.

До вашої уваги **дійство «На Великдень сонце грає».**

Дійові особи:

Бабуся

Мати Марія

Онука Оленка

Мала Катруся

Інтер'єр сільської хати. Посередині стоїть стіл, на якому - свічки, писанки, миски. На задньому плані – піч, діжа, покрита скатертиною чи рушником. За столом сидять бабуся й Оленка.

Оленка. Бабусю, як добре, що ми поробили всю важку роботу, прибрали хату. Мені так подобається, коли в ній прибрано, пахне свіжими рушниками. А матуся буде сьогодні пекти паски?

Бабуся. А як же. Вона ще звечора замісила тісто на дріжджах і поставила його ондечки, на лежанці, де тепліше. А вранці, щойно прокинувшись, підбила його. Тепер добре паски пекти: купив дріжджі, замісив тісто та й печі паску. А от як я була малою, то ще в середу ввечері готували опару для паски. Спочатку яйця вбивали в окремий посуд і залишали трохи постояти. Та й треба було дивитися, щоб жовтки почервоніли, тоді паска буде жовтішою. Замішену опару ставили на ніч в тепле місце, а вночі прокидалися й дивилися, чи досить вона тепла, чи гарно росте.

Оленка. А ставили так само на лежанці?

Бабуся. Так, тільки дивились, щоб лежанка не була надто гарячою, аби опара не підварилась.

Оленка. А якщо лежанка – гаряча, тоді ставили біля печі?

Бабуся. Ні, підставляли брусочки. А вже вранці, в чистий четвер, до опари додавали борошно і замішували тісто. Завжди залишали для пасок найкраще борошно. Замісивши, тісто лишали, щоб підійшло. Потім вже з готового тіста виробляли паски у високих формах, знову лишали їх ще на 2-3 години доростати. В той же час розтоплювали піч і ставили пекти паску.

До хати заходить мати.

Бабуся. Подивись, Маріє, тісто, мо, вже пора місити?

Марія. О, дивіться, яка вже балабуха вилізла. Допоможи, доню, поставити діжу на ослінчик, буду місити. *(Ставлять діжу накриту рушником, зверху лежить вербова гілочка)*

Оленка. А що це, мамо, вербова гілочка чи що?

Марія. Так, доню.

Бабуся. Колись, ще моя баба казала, що вербова гілка, покладена навхрест, оберігає тісто від злих духів та надає йому весняного росту.

Ставлять біля столу. Мати вимішує тісто, а бабуся й Оленка розписують писанки.

Оленка. Мамо, а що ти в тісто клала? Поділись рецептом. Чи може, це в тебе секрет? *(Сміється)*

Марія. Ой, доню, хоч і не секрет, та дещо знаю. Рецепт простий: замісила на парному молоці, додала у борошно цукру і трішки меду, додала шість яєць, масла розтопила й дрібку солі поклала. Воно знаєш як буває: дві господині по одному рецепту спечуть паску, то в одній буде пишна та смачна, а в іншій – соромно розрізати.

Оленка. А що ж треба робити, щоб гарною була паска?

Бабуся. А, кажуть, добра паска буде, коли спина зомліє та сім потів зійде.

Оленка. Тобто як це?

Марія. А так, що треба місити довго та старанно кулачками, аж до самого низу діставати. Місити до тих пір, доки тісто само перестане до рук приставати.

Забігає до хати мала Катруся з лялькою.

Катруся. А чого це тато в хату не йде, я гукала, щоб ішов дивись, чи ви вже понаписували писанок, а він каже: «Йди сама».

Оленка. Тато пильнує, щоб лиха людина до хати не зайшла, мама ж паски пекти буде. А ти, мала, не бігай, а йди до нас, теж будеш писанки писати.

Катруся. Я ж не вмю.

Оленка. Сідай, учись. Бабуся, покаже. Справді, бабусю.

Бабуся. Так. Сідай, Катрусю, до нас. *(Катруся сідає)*

Катруся. А ми в школі пісню про писанку вивчили. «Розмалюю писанку». Ви такої не знаєте?

Оленка. А ось і знаємо. Ще краще тебе заспіваємо.

Бабуся. Дівчата, будьте чемними й добрими. Говоріть лагідно. Паску ж пекти будемо. У цей день не можна сваритися,

кричати. Всі сьогодні щасливі – діждали хліба святого з'їсти.

Катруся. А співати можна?

Бабуся. Можна, Катрусю, співайте.

Співають «Розмалюю писанку». Мати, стомившись, закінчує роботу, витирає руки рушником, тримається за спину. Кладе тісто у форми.

Бабуся. (до Катрусі) Онучечко, візьми за образами два колоски пшениці, освяченої на останню Трійцю. Мама покладе навхрест на рушник.

Марія. Катрусю, а ти накладай зверху хрест із тіста і «шишки», та поставимо форми з пасками в тепле місце — «щоб паски посходили».

Оленка кладе хрестики й носить до печі, а мати розмовляє з Катрусєю.

Катруся. Мамо, ого скільки пасок! А це кому такі маленькі пасочки: мені чи що?

Марія. Ні, Катрусю, малі пасочки для обдаровування похресників та жебраків. А оці великі для нас та гостей. А це «калачик» для худоби, який після освячення віддамо корові з свяченою сіллю, аби відьма не відібрала молока та масла.

Бабуся. Коли годують худобу свяченою паскою, то треба сказати: «Будь така чесна, як паска».

Марія. Ось уже в печі нагоріло, можна паски садити.

Бабуся. Катрусю, сідай під хлібину. (Дівчинка сідає, а бабуся піднімає паску і говорить слова) Так би всім радуватися, як пасці, такі будьте перші , як паска, так би вас чекали, як паску. Замкни, Маріє, хату, щоб ніхто не зайшов, бо тоді паска потріскається. Дівчата, вставайте, коли паска в печі, нікому не можна сідати, щоб і паска не сіла. А ти, Катрусенько, підскакуй, щоб паска висока виросла. Хоч би паска не тріснула посередині, бо це означає, що в родині хтось помре, або грім влітку вдарить у стіг із сіном. Маріє, ти ж загни ти паски свяченою вербою.(Марія наламає вербових гілок і кладе в піч)

Марія наводить лад на столі, Бабуся й Оленка продовжують розписувати писанки, Катруся грається з лялькою.

Оленка. (з радістю) А ви чуєте, як смачно запахли паски, може вони вже готові?

Марія. Зараз, доню, побачимо.(Виймає одну паску)

Оленка. На вигляд, нібито готова.

Марія. А я зараз ми з тобою й перевіримо, обережно встромивши в неї тоненьку трісочку: якщо вона суха — паска готова. (Витягує решту пасок) Вже готові наші паски. Поставимо на стіл, змочимо верх водичкою та накриємо рушником.

Бабуся. Ой які гарні та високі паски ви спекли! Залишилось їх у церкві в неділю освятити.

Чути, як дзвонять церковні дзвони

Урок-подорож для учнів 6 класу «Є край, де найкращі у світі пісні і цвітом чарує калина...»

Підготувала класний керівник
Іванівської ЗОШ І-ІІІ ст.
Сикальчук Олена Григорівна

Мета:

- **навчальна:** формувати знання про незалежність і суверенність нашої держави та допомогти учням навчитися шанувати Батьківщину;
- **розвивальна:** розвивати в учнів бажання брати посильну участь у розбудові та зміцненні єдності нашої держави;
- **виховна:** виховувати патріотизм та формувати в учнів активну громадянську позицію.

Форма проведення: година спілкування.

Місце проведення: класна кімната.

Тривалість: 40 хвилин.

Обладнання: презентація «Моя Батьківщина», плакати зображення Державного Герба України, запис Державного Гімну України, Державний прапор України, записи висловів про Україну, прислів'я, приказки про рідний край, емблема, аудіо записи пісень, символи України (калина, верба, барвінок, вишитий рушник).

Хід уроку.

Живи, Україно! Живи для краси, для сили, для правди, для волі . В.Сосюра

І. Організація класу до уроку

Доброго дня вам, діти!

Рада всіх я вас вітати!

Здоров'я, радості, добра та успіхів

Усім я хочу побажати!

ІІ. Актуалізація опорних знань учнів

1. **Вступне слово вчителя.** Перед тим, як назвати вам тему сьогоднішнього уроку, послухайте цю пісню.

(Звучить пісня «Нехай квітує Україна».)

У всіх людей одна святиня,

Куди не глянь, де не спитай,

Рідніша їм своя пустиня,

Аніж земний в чужині рай.

Їм красить все їх рідний край.

Нема без кореня рослини,

А нас, людей, без Батьківщини.

М. Чернявський

- Про яку святиню говориться у вірші? (Про Україну.)

- Тож, напевно, ви всі здогадалися, про що буде йти мова на нашому уроці?
(Про нашу Батьківщину - Україну.)

III. Повідомлення теми і мети уроку

Учитель. Сьогодні наш урок – це урок патріотизму та єднання. Він незвичайний, бо передбачає, що ми здійснимо цікаву подорож «у край, де найкращі у світі пісні і цвітом чарує калина». Нас чекають такі маршрути:

Маршрут 1. Рідний край, Україна, Батьківщина, Вітчизна.

Маршрут 2. Державні символи України.

Маршрут 3. Народні символи держави.

Маршрут 4. Мій край - моя історія жива.

Маршрут 5. Народна скарбничка.

Маршрут 6. Поради Президентів України.

Маршрут1. Рідний край, Україна, Батьківщина, Вітчизна.

Учень.

Солов'їна пісня

Одна Батьківщина і двох не буває.

Міся, де родилися, завжди святі.

Той долі не знайде ніколи

Хто рідну оселю свою забуває,

Чи можна забути малому ту пісню,

Що мати співала, коли засинав?

Чи можна забути ту стежку до хати,

Що босим колись протоптав?

Тут мамина пісня лунає і нині,

Її підхопили поля і гаї,

Її вечорами по всій Україні

Співають, співають в садах солов'ї.

І я припадаю до неї устами

І серцем вбираю, мов спраглий води.

Без рідної мови, без пісні, без мами

Збідніє, збідніє земля назавжди.

М. Бакай

Учитель. Кожна людина найбільше любить той край, де народилась і живе. Кожен пишається своєю рідною країною. Наша держава - Україна, суверенна і незалежна, демократична і правова.

- Що ж означає вислів «Україна - суверенна держава»? (Вона має право самостійно, без втручання інших держав вирішувати всі свої внутрішні та зовнішні справи.)

- А ще Україна - демократична. Це означає, що влада в ній належить народові. Тільки народ може змінювати її основи - конституційний лад.

Робота в групах. Складання асоціативного грона

Батьківщина:

найдорожча, _____, _____, _____,
(наймиліша, найчарівніша, найсвітліша, найрідніша...)

Україна:

суверенна, _____, _____, _____,
(демократична, незалежна, правова, соборна, вільна...)

Рідний край:

стежка, _____, _____, _____,
(батьківська хата, колискова, криниця, школа, друзі)

Маршрут 2. Державні символи України.

(Повідомлення учнів про державну символіку.)

Учень.

Прапор

Прапор- це державний символ,

Він є в кожній державі.

Це для всіх - ознака сили,

Це для всіх - ознака слави.

Синьо-жовтий прапор маєм:

Синє - небо, жовте-жито.

Прапор свій оберігаєм,

Він святиня, знають діти.

Прапор свій здіймаєм гордо,

Ми з ним дужі і єдині.

З ним навіки є народом.

Українським в Україні.

Н. Поклад

Учень.

Герб

Наш герб - тризуб.

Це воля, слава й сила.

Наш герб - тризуб.

Недоля нас косила.

Та ми зросли, ми є,

Ми завжди будем,

Добро і пісню несемо ми людям.

Н. Поклад

Учень.

Гімн

Слова палкі, мелодія врочиста.

Державний Гімн ми знаємо усі.

Для кожного села, містечка, міста

Це клич один з мільйонів голосів.

Це наша клятва, заповідь священна.

Хай чують друзі й вороги,

Що Україна вічна, незнищенна,

Від неї ясне світло навкруги.

Н. Поклад

(Звучить Державний Гімн України.)

Маршрут 3. Народні символи держави.

Учитель. Майже в усіх народів є улюблені рослини-символи. У нас це верба, калина, барвінок. Про це говорить прислів'я: «Без верби і калини нема України».

Калина - символ кохання, краси, щастя. Навесні вона вкривається білим цвітом, а восени палахкотить гронами червоних плодів. Калиною уквітчують весільний коровай, оселю, нею лікуються. Про калину складено багато пісень, легенд, приказок.

Учень-екскурсовод 1. Почувши слово «Україна», зразу ж уявляєш вербу над водою, тополю в полі... Можливо, ви чули пісню «В кінці греблі шумлять верби»? Окрім краси, верба дає багато користі. Вона, ніби позначка води на землі. Тому й копають криниці під вербою, бо на сухому місці це дерево ніколи не росте.

Учень-екскурсовод 2.

Легенда про барвінок

Ця рослина, коли ще не мала своєї назви, дуже заздрила запашній фіалці, бо та була у великій пошані серед людей. І тоді квітка звернулася до богині Флори, щоб та подарувала їй аромат, красу і людську любов. Але богиня не була всесильною - не могла вона нагородити рослину великою красою. Зате дала їй назву «вінка», що означає «перемога». І відтоді люди почали вбачати в барвінкові цілющу силу, яка перемагає тяжкі недуги. За це люди подарували рослині свою любов.

Маршрут 4. Мій край - моя історія жива.

Учитель. На долю нашого народу випало багато героїчного і водночас трагічного. Історія України - це історія народу, який протягом багатьох століть боровся за свою незалежність. І, нажаль, сьогодні наша країна вкотре відстоює своє право на самостійність та незалежність.

Наша історія ще не забула славні імена тих, хто віддав своє життя за щастя народу та свободу: Дмитро Вишневецький - Байда, Петро Сагайдачний, Іван Сірко,

Богдан Хмельницький, Максим Залізняк, Іван Мазепа, Олекса Довбуш, Устим Кармелюк. Ми пам'ятаємо тих, хто пролив свою кров у 1941-1945 рр.. заради нашого світлого майбутнього. А також вшановуємо тих, хто в наш час віддав своє життя на Майдані та в АТО на сході заради нашої свободи і мирного неба над Україною! Тож, діти, давайте вшануємо пам'ять героїв хвилиною мовчання.**(хвилина мовчання)**

Учитель. Ви, молоде покоління нашої держави, повинні цінувати і берегти велике та давнє прагнення наших пращурів - суверенність країни.

«Життя таке коротке. Поспішайте творити добро», - писав О. Довженко.

Творити добро - це будувати щасливе майбуття нашої держави. А щоб Україна була завжди вільною, незалежною, потрібно наполегливо працювати кожному з нас і захищати її від загарбників.

Учитель. А зараз ми з вами проведемо невеличкий бліц-турнір «*Знаменитості України*» .

1. Видатний український поет, філософ, просвітител (Григорій Сковорода).
2. Геній, пророк українського народу (Тарас Шевченко).
3. Перший Президент України (Леонід Кравчук)
4. Автор Державного Гімну України (Павло Чубинський)
5. Титан української літератури, вчений, філософ, перекладач (Іван Франко).
6. Чемпіонка з комплексного плавання, найтитулованіша спортсменка України (Яна Клочкова).
7. Абсолютна Чемпіонка світу зі спортивної гімнастики, організатор турніру «Золота лілія» (Лілія Подкопаєва).
8. У травні 2002 року його ім'я присвоїли київському стадіону «Динамо» (Валерій Лобановський).
9. Найсильніший чоловік сучасної України. (Василь Вірастюк).
10. Видатна українська письменниця, автор «Лісової пісні» (Леся Українка).
11. Режисер першого звукового кіно (Олександр Довженко).
12. Переможець одного з найпрестижніших музичних конкурсів світу «Євробачення-2004» (Руслана).
13. Автор першого літопису «Повість минулих літ» (Нестор).
14. Засновники Києва (Кий, Щек, Хорив та Либідь).
15. Український президент, обраний у 2014 році (Петро Порошенко).
16. Хто охрестив Київську Русь? (Володимир).
17. Хто був обраний гетьманом запорізьких козаків у 1648 році? (Богдан Хмельницький).
18. Володар «Золотого м'яча» 2004 — призу, який вручають найкращому футболісту Європи (Андрій Шевченко).
19. Український науковець у галузі зварювальних процесів, металургії і технології металів, доктор технічних наук (Борис Патон).

20. Академік, творець школи кардіохірургів в Україні (Микола Амосов).

21. Виконавиця ролі Роксолани в серіалі «Роксолана – полонянка султана» (Ольга Сумська).

Маршрут 5. Народна скарбничка.

Робота в групах. (Доповнити прислів'я і пояснити їх зміст.)

Батьківщина - мати, ... (умій за неї постояти.)

Людина без Вітчизни, ... (як соловей без пісні.)

Добре тому, ... (хто в своєму домі.)

Що країна, ... (то родина.)

За рідний край ... (життя віддай.)

Всюди добре, ... (а вдома найкраще.)

Кожному мила ... (рідна сторона.)

Маршрут 6. Поради Президентів України.

Учитель. Кожен громадянин держави може звернутися до Президента України. Отже, у вас є сьогодні така нагода.

(Учні пишуть побажання Президентів України). Написати на дошці поради як зберегти Україну єдиною. (подолати корупцію, повернути довіру тощо)

I. Підсумки уроку.

Учитель. У I ст. н. е. римський державний діяч, філософ Цицерон на публічному виступі сказав: «Люблять Батьківщину не за те, що вона велика, а за те, що вона твоя». Подумайте і дайте відповідь, продовживши речення «Для мене Україна - це ...»

(Метод «Незакінчене речення»).

(Звучить запис пісні «Україна – це ми»)

Учитель. Незалежність України дає можливість кожному з нас стати справжнім господарем своєї землі. А для цього потрібно любити і берегти свою Батьківщину. Українська земля не раз переживала важкі часи. І зараз пишасться своїми вірними синами та доньками, що захищають її від ворогів. Вона була і залишається вірною матір'ю українців, які свято бережуть та шанують її.

**Виховний захід у 9 класі на тему:
“А над світом українська вишивка цвіте”**

*Підготувала і провела
класний керівник Радомської ЗОШ І-ІІІ ст.*

Сухобок Юлія Олександрівна

Мета: навчальна - познайомити учнів із розвитком різновиду декоративно-прикладного мистецтва українців – вишивкою, з кращими зразками робіт вишивальниць рідного села, учнів школи, особливостями техніки вишивання на Чернігівщині;

розвивальна - розвивати творчі здібності дітей, їх пізнавальні інтереси, прищеплювати цікавість до народних звичаїв, обрядів, пісень.

виховна - виховувати естетичні смаки учнів, зацікавленість історією культури свого народу, пошану і любов до рідного краю, до української вишивки, бажання вишивати.

Обладнання: вишиті рушники, скатертини, наволочки, простирадла, картини, портрет Т.Г.Шевченка, паляниця хліба на рушникові, прикрашена калиною, вірші, вислови про вишивку.

Хід заходу

Добрий день, всім, хто тут зібрався нині,

Добрий день, всім, хто слухає тут нас.

Добрий день, нашій славній Україні!

Шановні гості, я радо всіх вітаю вас.

Щастя, здоров'я, вам добрії люди

Хліб Вам і сіль Вам, мої – земляки.

Миру і злагоди всім вам бажаю

Радості й щастя усім навіки!

Гостей годиться хлібом-сіллю зустрічати,

Привітним гожим словом вішувати.

Прийміть же хліб на мальовничім рушникові.

Про цей рушник сьогодні йтиме мова.

Ведуча підносить гостям хліб – сіль під українську народну музику

(музична заставка)

УЧИТЕЛЬ. Шановна моя шкільна родинно! Як господиня сьогоднішнього заходу, нашу виховну годину, тема якої «*А над світом українська вишивка цвіте*» я хочу розпочати словами незабутнього В. Симоненка:

Вигаптуй на небо райдугу – доріжку,
Простели до сонця вишивку – маніжку.

Щоб по тій доріжці з лебедями – снами
Плавати до щастя білими човнами.

(Повідомлення мети виховного заходу)

Щасливі ми, що народилися, живемо, в Україні. Тут жили наші прадіди, діди, живуть наші батьки. Тут корінь українського народу. Знати свій народ – це знати мамину пісню, батьківську мудрість, бабусину вишивку, забуту, розтоптану часом.

Як сказав український класик, Україна є краєм смутку і краси, радості і печалі, розкішним вінком із рути та барвінку, над якими сяють ясні зорі.

Україна – це милозвучна мова, вишитий рушник, задушевна лірична пісня.

Пісня «Українська родина»

Україна багата своїм декоративно-прикладним мистецтвом. Одним з найчарівніших видів є вишивка. Вона здавна прикрашала український побут і часом являла собою шедеври мистецтва. Неможливо уявити українську хату без вишиваних рушників, килимів, ліжників, наволочок, серветок.

Погляньте на нашу класну кімнату. Вона сьогодні перетворилася в яскравий, барвистий, квітучий сад, сповнений зеленого буяння та буйного цвітіння.

*Вічна пісня барв і кольорів,
Неповторна музика натхнення!*

*Шепіт трав і шелест яворів,
І дзвінки турботи сьогодення.
Хрестиком покладено в рядки,
Поспіталось, блиснуло веселкою
Ніжність материнської руки
Пісні ще весільної, веселої.
Дух народу в колір заплете,
Проросте і піснею, і цвітом.
А над світом, гляньте, а над світом
Українська вишивка цвіте!*

(фрагмент пісні «Ти моя Україна»)

Народне мистецтво, яке передавалося із покоління в покоління, століттями завжди було і є ґрунтом для спілкування людей, джерелом пізнання історії, культури, звідки ідуть витoki творчості. З далекого минулого прийшло до нас і рукоділля. Діти, а чи зможете мені сказати, з яких слів утворилося слово рукоділля?(Рук діло). А виникло воно з любові до рідної землі і батьківської оселі, зі спілкування з навколишнім світом та з потреби не стільки бачити красу,

а й творити її власними руками. Вишивання як вид мистецтва існує з незапам'ятних часів.

Легенда про таланти

Ведуча. Якось Бог вирішив наділити народи світу талантами. Французи одержали елегантність і красу, угорці – любов до господарювання, німці – дисципліну й порядок, поляки – здатність до торгівлі, італійці – хист до музики... Обдарувавши всіх, Бог раптом побачив у куточку дівчину. Вона була одягнена у вишиту сорочку, руса коса переплетена синьою стрічкою, а на голові багрянів вінок із червоної калини. І запитав її Бог:

Хто ти? І чому така сумна?

Я – Україна, а сумна, бо стогне моя земля...

Чого ж ти не підійшла раніше? Я всі таланти роздав. Не знаю, чим можу зарадити твоєму горю?

Дівчина хотіла піти, але Бог зупинив її.

Зачекай. Є в мене неоціненний дар, який прославить твій народ на цілий світ. Відсьогодні все горітиме у твоїх руках. Візьмеш ти шаблю – і буде нескорений твій народ. Візьмеш плуг – і заколоситься на ваших луках жито-пшениця. У хаті твоїй пануватиме краса і затишок, а пісня твоя звучатиме у віках. Усе це стане можливим, дякуючи вірі твого народу у власні сили й бажанню працювати заради власного добробуту.

Прийняла з вдячністю дівчина Божий дарунок і відтоді славиться Україна своїми майстрами, а серед них ті, котрі присвятили себе мистецтву народної вишивки, художнього в'язання та іншим видам рукоділля.

Серед жіночих народних промислів чільне місце в історії нашого народу займає вишивання. Майже кожна область, кожний район, а часто й окремі села з покоління в покоління, від матері до дочки передавали таємниці цього виду мистецтва.

В українському орнаменті, його плавних лініях, в улюблених мотивах промовляє душа народу, його історія, природа, в оточенні якої він живе. З орнаментом пов'язані образи добра, краси, оберегу. Він опоегизований народною свідомістю, теплом людських рук. За ним стоїть тисячолітня історія українського народу.

*Червоно - чорні всі узори,
мерезив рядна полотні.
Традицій пласт, легенди роду,
духовний символ, оберіг,
калини куц, дівочу вроду,
на полотні все хтось зберіг.*

*Прості орнаменти, народні,
тягучі як пісні степів.
Все актуально і сьогодні,
хоча й прийшли з далеких днів.*

Учитель. А яка ж історія розвитку і походження української вишивки, про це нам розкажуть учні-дослідники.

Учень 1.

Вишивка — один із давніх і найпоширеніших видів народного декоративно-прикладного мистецтва. Археологи стверджують, що на теренах України вишивка існує ще з часів трипільської культури.

Учень 2.

Вишиванням споконвіку займалися жінки. Це чудово робила прекрасна Олена, винуватиця Троянської війни. Дар вишивання греки пов'язували з ім'ям мудрої богині Афіни. У середні віки вишивка стала улюбленим заняттям королів і принцес, придворних дам і черниць.

Учень 3.

У добу Відродження малюнки для неї робили Ботічеллі, Дюкер, Рафаель. Жаданою і дорогою гостею була вишивка і в селянській хаті. Психологи радять жінкам займатися вишиванням, вважаючи, що це благотворно впливає на їх характер, виховуючи такі риси, як терпіння, вправність, майстерність, художній смак.

Учень 1.

Але ще в більшій мірі цей вид рукоділля відтворює душу і характер жінки, бо у вишивку вона вкладає свої почуття та мрії, щоб принести радість собі та людям.

Учень 2.

Так, у селі Мартинівка Черкаської області було знайдено скарб, що датується VI століттям нової ери. Серед інших речей тут виявлено срібні бляшки з фігурками чоловіків, одягнених у широкі сорочки з вишивкою на грудях, — ще недавно саме так одягалися українські селяни.

Учень 3.

Арабський мандрівник Ібн-Фадлан у своїй оповіді про русів X ст. зазначає, що вони мали вишитий одяг.

Учень 1.

У часи Київської Русі мистецтво художньої вишивки дуже високо цінувалося. Сестра Володимира Мономаха Анна організувала в Києві, в Андріївському монастирі, школу, де молоді дівчата вчилися вишивати золотом і сріблом.

Учень 2.

Вісім віків живуть легенди про незвичної краси посаг, яким здивувала Францію донька Ярослава Мудрого. Не перед парчевими шатами завмирили вибагливі французи, а перед вишиванками нареченої.

Учень 3.

Збереглися вишивки також і з козацьких часів. Дякуємо нашим дослідникам за цікаву інформацію. А ми з вами поговоримо про особливості народної вишивки Чернігівщини.

Колорит народної вишивки Чернігівщини

Ведуча. Ще з давніх часів Україна славилася майстрами вишивки. Чернігівщина не виняток із правил. Вишивка Чернігівщини унікальна. Має свій особливий колорит та традиції, які склалися протягом багатьох століть. Техніки вишивання, які були поширені на Чернігівщині, можна розподілити на дві групи – *лічильні та вільні*. *Лічильні* виконувалися за лічбою ниток основи та зіткання на тканинах з полотняним переплетенням, *вільні* – за попереднім малюнком на будь-яких тканинах.

Колорит народної вишивки Чернігівщини дуже стриманий. Сорочки, жіночі й чоловічі, вишивали переважно білими нитками лічильними техніками. У південних районах нитки підфарбовували в сірий, синюватий колір, у південно-східних – у коричневий.

На Поліссі поряд з білими вишивками дуже поширеними були червоні. Часто на одній сорочці біля полика шили червоні орнаменти, на підпліччі – білі.

У вишивках Щорського, Корюківського, Семенівського районів, де чи не найбільше з-поміж усіх районів Чернігівщини була поширена техніка набирування. Орнаменти, виконані нею, мають поєднання червоного, білого і чорного кольорів. У Новгород-Сіверському районі білими та червоними нитками вишивали узорі лічильною гладдю.

Побутували на Поліссі і речі, вишиті майже винятково червоними нитками. До них належать, насамперед, жіночі головні убори рушникового типу – зав'язки, на яких виконані занизуванням червоні орнаменти, зрідка мали синю або чорну нитку по центру. У вишивці на рушниках значного поширення набуло використання ниток червоного, червоного у поєднанні з синім, рідше з чорним кольором.

Білі вишивки на рушниках характерні для Срібнянського, Талалаївського, Прилуцького, Ічнянського, Куликівського районів. Поширені вони і в інших районах, але у поєднанні з орнаментами, виконаними червоним і чорними нитками.

З початку ХХ століття поєднання червоного та чорного кольорів стало пануючим на Чернігівщині, у першу чергу, у вишивці хрестиком. Ймовірно, під впливом червоних кралецьких рушників у Коропському, Сосницькому,

Борзнянському району на початку ХХ століття побутували «красні» рушники з червоної бавовняної тканини з вишивкою, виконаною білими в поєднанні з синіми або жовтими нитками. Інколи смужки червоної тканини пришивали до кінців рушників. Тільки вишивка козацької старшини, вишивка бісером і вовною ХІХ століття та вишивка другої половини ХХ століття, виконана вільними швами, були поліхромними.

(перегляд ілюстрацій із вишивками)

Наше село також славиться видатними майстринями. Це жінки, які проживають на території села Радомка, яких ви знаєте, з якими бачитесь і вітаєтесь. Але, можливо, не кожен з вас знає, що ці жінки наділені талантом вишивати. Це Хлистун Марія Іванівна, Приліпко Надія Іванівна, Колько Віра Степанівна, Колько Наталія Василівна, Бондаренко Надія Іванівна.

Тому зараз я пропоную переглянути відеозапис інтерв'ю з Марією Іванівною Хлистун, з якого дізнаємося, коли вона почала вишивати, якою була її перша вишивка тощо.

(перегляд відеозапису)

Також талант до вишивання мають не тільки досвідчені майстрині, але й молодше покоління – учениця нашої школи, а саме Приліпко Дарина, учениця 6 класу, переможниця районного конкурсу «Перлини Придесення». Вона сьогодні завітала до нас на захід і не з порожніми руками, а зі зразками своїх робіт.

Тут вона поділиться з нами своїми першими сходінками до створення таких шедеврів народної творчості.

(інтерв'ю з Приліпко Дариною)

Народне прислів'я каже «Без верби і калини нема України». До цього прислів'я ми додаємо «Без вишивки, верби і калини нема України». Тому що вишитий рушник і вишита сорочка давно стали українськими народними символами-оберегами.

*Рушник любові вишитий добром,
Рушник любові у намисті калиновім,
Джерельно чистий, а в душі тепло,
Посіяне, зростає в кожнім слові.
Рушник любові – вгору злет думок,
Народжених для щастя і майбутнього
Полон і таїна, надії крок,
І пам'яті дороги незабутньої.
Рушник любові – ніжні почуття,
Він сльози й радість, і журба й кохання
Рушник любові – це людське життя
В якому християнське покаяння.*

Створювалось вишивальне мистецтво руками, розумом, серцем

мільйонів людей, відбивало впродовж століть побут, звичаї, традиції українців.

Про це свідчать, зокрема, й назви рушників: **утирач** (для рук і обличчя), **стирок** (для посуду), **божник** (для ікон), **плечовий** (для сватів), **подарунковий** (для подарунків). Рушники – утиральними були оздоблені вишивкою тільки наполовину: чоловічі - справа, жіночі зліва, щоб інша, чиста частина використовувалась за призначенням.

На початку ХХ ст. обов'язковим атрибутом кожної української хати був образ (ікона), прикрашений багато вишитим рушником. Ними в сільській оселі прикрашаються картини, портрети, фотогалереї родоводу. Їх розвішували просто на стінах, кілках, над вікнами і над дверима. Ці рушники виконували роль оберегів для відведення сил зла.

Коли народжувалося немовлятко, то його сповивали у рушник. З рушниками людина зустрічає своє життя.

Перегортаю білі рушники

Щоб хліб вкривали і дитя в колисці,

Щоб старостів чекали на святки

Розишті маками, завітчані, барвисті.

Благословенна будь на всі віки,

Найперша жінка, що нашила квіти.

Душа мого народу - рушники,

Барвінками і мальвами зігріта.

Чільне місце посідають рушники у весільному обряді. Обрядові рушники весільного (шлюбного) призначення виступають чи не найголовнішим атрибутом однієї з найважливіших подій у житті людини.

Українські дівчата, починаючи з 10 - річного віку, дбали про свій весільний посаг, до якого іноді входило 80 - 100 рушників. Перш ніж узятися за вишивання, дівчина мила руки, читала молитву. І лише тоді сідала до роботи. Борони, Боже, під час вишивання думати про щось погане, таїти злобу, сваритися. Адже на полотні складалася програма майбутнього подружнього життя.

В процесі заручин - вінчання – весілля використовувались такі рушники: **перев'язаний**», **шлюбний**», **подарунковий**», **вітальні**».

Декорування обрядових рушників весільного призначення святкове, багате. До весільної символіки належать мотиви дуба, калини, суниць, ягідно - квіткових віночків, вінця - корони, пташок тощо. Шлюбну пару символізують соколи, голуби, півні. Характерною ознакою весільного рушника є розташування птахів один до одного голівками. Вони або тримають у дзьобику ягідку калини, або сидять в основі дерева, символу

НОВОЇ СІМ'Ї.

Мамині рушники.

*Мати вишивала рушники
(Скільки вже проспівано? Не знаю)
Тільки я щедрішої руки
Від тієї першої не маю.
Тільки я вслухаюся в пісні,
Квітами мережані на долю,
Й сокровенно так ступаю по землі
Під цю музику, мою до болю.
Знаю, як скурличуть на біду
Два крила у парі з рушниками,
Я прийду, її я розведу
Маминими вічними руками.*

Про рушник дуже багато є пісень, але найкращою з усіх є, звичайно, «Пісня про рушник» А. Малишка. Це гімн усім матерям і вишитому символу. (*Звучить запис пісні*)

Найпершою ознакою, коли приходили свати, було давати рушники. На заручинах, коли дівчина погоджувалася вийти заміж, вона перев'язувала сватів рушниками. І в день весілля ставали наречені на вишитий рушник. А якщо дівчина не хотіла дати згоди на шлюб, вона виносила гарбуза.

То ж давайте разом поринемо в ту атмосферу і завітаємо з вами на сватання.

(Сцена сватання. Виходить мати, батько, Галя).

Мати. Галю, дитино! Ану покинь оте прасування! Ану мерщій до печі, та колупай її, колупай! А ти, старий, чого розсівся? Хутко святкову свиту одягай та за стіл сідай. Як господар поважний.

Батько. (не дуже поспішаючи). Та я зараз, а що там, горить, чи що?

Мати. Та бодай тобі! Свати йдуть, свати!

Галя. Ой лишенько!

(Батько сидить за столом, мати зустрічає гостей. Галя колупає піч).

Сват 1. Здорові були, господарю та господине.

Мати. Та здорові були, чого й вам бажаємо. Проходьте, сідайте до столу. Цікаво знати, що привело вас до нашої хати?

Батько. Яку таку справу маєте до нас?

Сват 2. (покашлює в кулак). Діло тут таке: шукаємо ми куницю – красну дівицю, а вона, кажуть, до вашого двору забігала.

Батько. Он воно що!

Сват 1. Ну, а наш князь шукає її, бо хотів би мати у себе.

Мати. Галю, ти чуєш?

Галя. Та чую, мамо, чую. Постривайте, я зараз.

Батько. Зажди доню. Хочу спитати тебе, сватів вишитими рушниками пов'яжеш чи може гарбуза даси молодому? Гарні ж бо вродили цього року.

Галя. А от зараз побачите.

(Галя виходить).

Батько. А що, сватоньки, куницю – нашу красну дівицю ви бачили, а от що про свого мисливця розкажете?

Сват 1. Наш козак-мисливець – парубок гарний.

Сват 2. До роботи й до танцю справний. У нього добра й щира вдача.

Сват 1. Є відвага духу й тіла.

Сват 2. І душа у нього здорова.

Українська в нього мова.

Українські пісні знає,

На весіллі заспіває.

(Галя повертається з рушником й хусткою)

Галя. Вишитою хусткою

Я тебе дарую

І при чесних людях кажу,

Що тебе люблю я.

(дає хустку нареченому).

Вас, сватоньки, рушниками пов'яжу,

За такого нареченого

Вам спасибі скажу.

(Вклоняється, підходить до нареченого).

Дозвольте, батьку, дозвольте, мати.

На рушник вишиваний перед вами стати.

Та благословення вашого дістати.

Благословіть, мамо, благословіть, тату,

На щасливу долю, на життя багате.

(Батько й мати з іконою благословляють наречених).

Мати.

Бог благословляє і я благословляю.

Жити аж до віку в парі вам бажаю.

Хай діти – як квіти, життя барвінкове,

Веселе, як ружі на цім рушникові.

Батько.

Щастя вам, діти, поваги, любові,

Хлібного столу, доброї долі.

Зерном золотим хай колишеться нива.

Хай буде родина здорова й щаслива.

(Молоді вклоняються батькам).

Галя.

Спасибі тобі, моя ненько,
Що будила мене раненько,
А я слухала, вставала,
Рушнички вишивала.
По тихому Бугу білила,
На сухому бережку сушила,
Своїх старостів дарила.

Пісня «Рушничок»

Учитель. Споконвіку українські жінки та чоловіки шанували одяг, а особливо вишиту сорочку, бо вірили, що вона захищає людину від усього злого. Вважалося, що сорочка, яка прилягає до тіла, є провідником магічної сили, яка є у людині. А водночас – це і оберіг.

Давайте згадаємо, що вам відомо про історію вишиванки? Мистецтво вишивати дуже давнє. З покоління в покоління передавалося воно від однієї майстрині до іншої, від матері до дочки. Про історію вишивок на території сучасних українських земель у давні часи свідчать археологічні розкопки.

Найстарша датована пам'ятка української народної вишивки – 1073 рік. Вишивані сорочки, рушники, хустини існували і в період Київської Русі.

Розмаїта кольорова гама українських народних вишивок, але переважають у них два кольори — червоний та чорний. Синонімом першого є любов, а другого — журба; радість і смуток, веселість та печаль. Ці почуття в житті органічно пов'язані.

(уривок із пісні «Два кольори»)

Білий колір українських сорочок – це найстарша й найхарактерніша їх особливість. Національний характер білої сорочки підкреслюється в багатьох народних приповідках: *(учні читають приповідки).*

К Великодню сорочка хоч і лихенька, аби біленька

Як неділя, то й сорочка біла

Як мати рідненька, то й сорочка біленька

Як сорочка біла, то і жінка мила

Рукава як писанка, а личко як маків цвіт

Пізнають хлопці і в драній сорочці, аби полики вишиті

Перша Пречиста любить паляницю м'якеньку, а друга – сорочку біленьку.

Рідними серцю візерунками прикрашали українки свій одяг і своїх рідних. Як то було гарно, мило, коли наші люди йшли у свято до церкви у вишиванках. При цьому кожна жінка, дівчина пишалася своїм виробом. Вишиванки були чарівно барвисті, промовисті своїм орнаментом та кольорами, де кожна ниточка мала своє значення. А більше того, що ця сорочка була вишита рідною кожній людині жінкою – мамою.

Пісня «Мамина сорочка»

Ведуча. Шануймо світлу пам'ять наших предків, молимося за їхні душі, шануймо їхню любов до народного одягу.

*В них страждання і кохання битва,
Чорні і червоні кольори.
І барви ті — не просто ті прикраси,
І візерунки — квітнуть не для скринь.
Невже ми носим тільки лиш для моди.
Сорочки, і жупани, й кожушки —
У них жива історія народу,
Його талант прекрасний і важкий.
І це не просто вишиті одяжі,
В яких цвітуть і ружі, і ромени.
У них свободи, вольності, пожежі,
Що повставали з-під крутих рамен.
І їх ні час, ні простір не порушать,
Нехай на порох зітруться роки!
У них живуть людські, безсмертні душі
І добрі чари з легкої руки.*

Учитель. З покоління в покоління передавали українці своє мистецтво вишивання. І зараз вишивання в Україні дуже популярне. Вишивають усі: дорослі і діти, чоловіки та жінки. Якби зібрати все багатство української вишивки, то карта України від села до села, від міста до міста простяглася б вишитими дорогами.

Скільки тепла, любові й радості в кожному хрестику, в кожному стібочку! То неоціненні скарби, то диво пречудове, що примушує завмирати серце, тішить душу, зачаровує своєю незрівнянною закодованою красою.

Милуйтеся й радійте! Хай і у ваших оселях розквітне калина, оживуть птахи й квіти на полотнах! Ми з вами усі - українці, яких об'єднує у велику родину любов до рідної землі, до пісні, до вишивки.

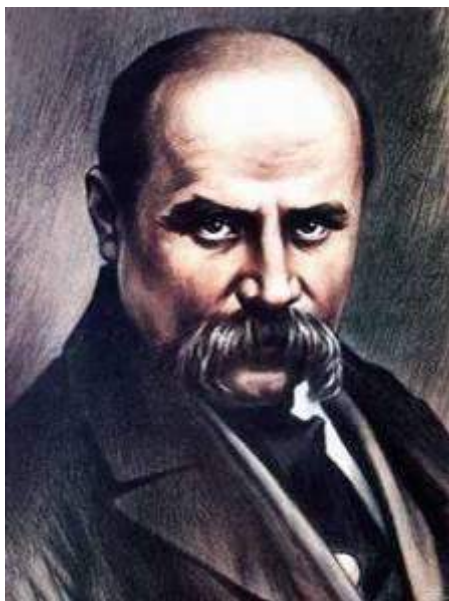
*Нехай слова і пісні милозвучні
Для вас лунають знов і знов,
Хай будуть в серці нерозлучні
Добро, надія, віра і любов!
Хай вам сміється доля журавлина,
Поля розлогі колосом цвітуть,
Нехай червоні ягоди калини
Щасливу вашу осявають путь.*

(Перегляд відеоролика)

Усний журнал: «Скарби безсмертного Кобзаря»

Підготувала та провела
Чайка Вікторія Юріївна, бібліотекар
Семенівської ЗОШ I-III ст. №1

Мета: розширити знання учнів про життя та творчість Т.Г. Шевченка; розвивати мислення, творчу уяву, активність; виховувати пошану до героїчного минулого, любов до свого народу.

Обладнання: портрет Т.Г. Шевченка, виставка книг про життя і творчість Т.Г. Шевченка, записи пісень на слова Т.Шевченка: «Рече та стогне Дніпр широкий», «Думи мої, думи мої...», «Заповіт».

Хід усного журналу.

Бібліотекар. Сьогодні ми з вами опинимось у надзвичайному світі – світі поетичного слова видатного поета, патріота України, Великого Кобзаря Тараса Григоровича Шевченка. Тож запрошую вас у подорож сторінками усного журналу, присвяченого його життю та творчості.

*Учень. Навесні, коли тануть сніги
І на рясті заграє веселка,
Повні сил і живої снаги
Ми вшановуємо пам'ять Шевченка*

1 сторінка : «Сторінками біографії»

Бібліотекар. Є дні, що минають непомітно і зникають без сліду. Нічого не залишають по собі, нічого не знаменують собою. Але цей день завжди з нами, бо він увібрив у себе безсмертне дихання душі, бо він такий великий і незбагнений, як життєдайний дощ, як весняний вітер, як щедre сонце.

Україна у долі своїй має такий день – 9 березня 1814 року.

Саме тоді в Моринцях на Черкащині народився майбутній поет. Важкі то були часи для простого люду - часи кріпацтва. Родина була велика, злидні страшні. Батьки з ранку до ночі працювали на панщині, а діти лишалися вдома голодні, босі. Хто трішки підросте - одразу ж працювати: чи погоничем, чи пастушком. У Шевченків була дружна родина. Та незабаром прийшла біда: від тяжкої праці померла мати. Батько одружився вдруге. Мачуха була люта, не любила сиріт, а найбільше - Тараса.

А потім не стало й батька. Довго поневірявся Тарас серед людей.

*Учень. Не називаю її раєм,
Тії хатиночки у гаю
Над чистим ставом край села.*

*Мене там мати повила
І, повиваючи, співала,
Свою нудьгу переливала
В свою дитину... В тім гаю,
У тій хатині, у раю
Я бачив пекло... там неволя,
Робота тяжкая, ніколи
І помолитись не дають.*

З дитинства пише свої вірші, які через деякий час (1838 р.) увійшли до першої поетичної збірки під назвою «Кобзар». У ній було вміщено 8 творів, серед яких: «Думи мої...», «Іван Підкова», «Катерина», «Тополя», «Тарасова ніч». Тираж цього видання складав 1000 примірників.

За подальшими виданнями поетичних творів також закріпилася назва «Кобзар». На час видання другої книжки у 1844 році Т. Шевченко був уже досить популярним поетом. До неї увійшло ще декілька творів: «Гайдамаки», «Назар Стодоля», «Микита Гайдай» та інші.

Останнє прижиттєве видання 1860 р. містило 17 творів. У 1867 р. вийшла посмертна збірка Т. Шевченка. Доповнювалися новими віршами і наступні видання «Кобзаря». Сучасна збірка «Кобзаря» містить 240 творів.

2 сторінка: «Шевченко-художник»

Учень. У вільний від роботи час Тарас малює. Згодом пан Енгельгардт, у якого хлопець був кріпосним, забирає його до Петербурга .

*Та за це багато зазнає знущань.
Нишком він малює статуї в саду,
Вночі пише вірші про людську біду.*

У Петербурзі Т. Шевченко зустрічається з маляром-художником

І.М. Сошенком, що круто змінило долю. І.М.Сошенко знайомить його з видатними людьми: байкарем Є.П. Гребінкою, художником К.П. Брюловим, поетом В.А. Жуковським. Вони побачили великі здібності у Шевченка як художника і змогли викупити його з кріпацтва.

У 1845 році поет закінчив Петербурзьку художню академію з двома срібними медалями і званням «вільного художника».

Мистецька спадщина Т.Г. Шевченка налічує близько 1200 робіт (олійних картин, акварелей, малюнків).

(Учні розглядають репродукції картин Т.Г. Шевченка).

3 сторінка: «Шевченко – борець за волю народу»

Учень. Шевченкова поезія давно стала найважливішим і нетлінним складником духовності українського народу. Тарас Шевченко – це не тільки те, що вивчають, а й те, чим живуть, у чому черпають сили і надії.

У глибини майбутнього слав Шевченко свої непохитні заповіді синам рідної землі, і серед цих заповітів перший і останній:

*Свою Україну любіть,
Любіть її... во врем'я люте,
В остатню тяжкую мінуту
За неї Господа моліть.*

У своїх творах Тарас Шевченко славить провідників свого народу за їхню жертовність, мудрість і силу духу, за віру в незалежну Україну і водночас дорікає за розбрат і невинуваті компроміси, за поразки, які призвели до національного безсилля, політичної пасивності.

*Гетьмани, гетьмани, якби то ви встали,
Встали, подивились на той Чигирин,
Що ви будували, де ви панували!
Заплакали б тяжко, бо ви б не пізнали
Козацької слави убогих руїн.*

Його славні твори кликали до боротьби за волю. Мріяв поет про прекрасне майбутнє трудящого народу, але добре знав, що за все це треба боротися.

*Вставайте, кайдани порвіте,
І вражою, злою кров'ю
Волю окропіте, - закликав поет.*

У засланні в далеких степах Казахстану Шевченко тужив за Україною. Він узяв із собою вербову гілочку, як символ рідної України, і посадив у казахстанській пустелі. Виросло велике дерево, яке люди називали вербою Тараса. А згодом ще 200 вербичок виростив поет із її гілок. Вербовий гай нагадував Т. Шевченку рідну Україну.

4 сторінка: «Шевченко в Україні»

Учень. Чи знаєте ви, що дослідники налічують в Україні близько 100 населених пунктів, де побував Тарас Шевченко. В одних він жив подовгу і залишив слід як поет або художник, в інших був лише проїздом. В Україну Тарас Григорович здійснив три подорожі. Перша подорож – це приїзд Шевченка з Петербурга навесні 1843 року і перебування до січня 1844 р. Другий приїзд поета в Україну відбувся навесні 1845 р. після закінчення художньої академії. Третя подорож відбулася влітку 1859 року, коли Шевченко після заслання ще раз приїхав в Україну, щоб побачитися з рідними та знайомими, а також придбати ділянку землі, де б міг збудувати хату та оселитися. Великий Кобзар побував і на Чернігівщині: в Чернігові, Ніжині, Прилуках, Новгород-Сіверському, Седневі. Більше інформації ви можете дізнатися з книжки «Шляхами Тараса Шевченка. Чернігівщина».

5 сторінка: «Ми тебе не забудемо, Тарасе»

Учень. Тарас Григорович Шевченко прожив усього 47 років, із яких 24 роки був у кріпацтві. 10 років мучився в солдатській неволі на засланні і тільки 13 років був вільною людиною.

10 березня 1861 року перестало битися серце великого поета. Тіло

Т.Г. Шевченка перевезено в м. Канів, і похований він на Чернечій горі, як того й бажав.

Умер співець – і привезли

Його на рідну Україну.

І коло синього Дніпра

Йому насипали могилу.

Умер співець, але живуть

В серцях людей слова безсмертні!

І тихо по Україні всій

Бринять його пісні славетні.

6 сторінка: «Народ про Шевченка».

Бібліотекар. Народ створив про Тараса Шевченка легенди, прислів'я, приказки, вишиті портрети на полотні, малюнки, будував йому пам'ятники. Та найкращим пам'ятником Тарасові було слово народне. Які прислів'я про Шевченка ви знаєте?

* *Шевченкове перо панів по серці скребло*

* *А Шевченків «Кобзар» обпик царя, як жар:*

* *Шевченкові твори сяють, мов зорі.*

* *Тарасове слово живе і здорове.*

* *Тарасів заповіт облетів увесь світ.*

* *Шевченко Тарас наче сонце для нас).*

(Зачитує декілька прислів'їв, частівок).

- Які ви знаєте усмішки чи анекдоти про Шевченка? *(Зачитує)*

7 сторінка: «Пісні, складені на слова Т.Г. Шевченка».

На слова Шевченка складено багато пісень («Садок вишневий коло хати», «Зацвіла в долині», «Думи мої, думи мої...», «По діброві вітер виє», «Як умру, то поховайте», «Наш отаман Гамалія» та ін.). Ліричні пісні ми можемо співати вдома, але три з них стали символами пам'яті про Шевченка: «Реве та стогне Дніпр широкий», «Думи мої, думи мої...», «Заповіт». Ці пісні для нас, українців, святі. Коли їх починають співати, люди встають, припиняють розмови, урочисто підспівують. *(Звучить запис пісні «Думи мої, думи мої»)*

8 сторінка: «Письменники-лауреати Державної премії імені Т.Г. Шевченка».

Це П. Тичина, Олесь Гончар, Г. Тютюнник, Ліна Костенко, Михайлина Коцюбинська, Ю. Збанацький та інші. У 2015 році Державною премією імені Т.Г.

Шевченка нагороджений ще один наш земляк Костянтин Москалець за збірку «Сполохи».

Як підсумок, хочеться згадати слова відомого письменника Остапа Вишні : «Т.Г. Шевченко! Досить було однієї людини, щоб урятувати цілий народ, цілу націю, що це - бідність? Ні, це якраз велике багатство нашого народу, коли одна людина підставляє свої могутні плечі за цілий народ!».

1-й учень.

Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття,
І голос твій нам душі окриля,
Встає в новій красі, забувши лихоліття,
Твоя, Тарасе, звільнена земля.

2-й учень.

У росяні вінки заплетені суцвіття
До ніг тобі, титане, кладемо.
Ми чуємо тебе,
Кобзарю, крізь століття,
Тебе своїм сучасником звемо.

3-й учень.

Живи, поете, в бронзі і в граніті, —
Живи, поете, в пам'яті людській,
Живи в піснях, живи у «Заповіті»,
У слові праведнім, у славі віковій!

4-й учень.

І кожен раз, в весняний час,
Всі українські діти
Згадають: нас любив Тарас!
Йому дарують квіти.

Ось і перегорнули ми останню сторінку усного журналу, але ще більше про життєвий шлях Т.Г. Шевченка ви можете дізнатися із книг. *(Огляд літератури про життя та творчість письменника).*

Бібліотекар. Говорити про Тараса Григоровича Шевченка можна нескінченно – є ще багато тем, які пов'язані з його ім'ям – ім'ям, яке відоме на всю Україну та на весь світ. Проте наш захід добігає до свого завершення. Та для вас час не має бути бар'єром – шукайте, цікавтесь життям Кобзаря, і можливо, в його історії, в його словах ви знайдете відповіді на свої запитання. Ви знайдете віру в майбутнє, ви знайдете любов до своєї Батьківщини.

Народні усмішки та анекдоти про Т.Г.Шевченка

На балу

На якомусь балу Шевченко розговорився з одним із служників і, захопившись, не помітив, як до нього підійшов сам канцлер, звичайно, із свитою. Підійшов та й каже:

-Цікаво, про що знову бреше цей пііта? Шевченко схилив голову і голосно відповів: - Говорю про доброту царя-батюшки і про вашу далекозорість, ясновельможний пане...

Краще посередині

Помер якийсь міністр. Скрізь велись теревені про майбутні похорони і, чи буде на похоронах цар-батюшка. А коли буде, то де йтиме: перед труною небіжчика чи за нею. Спитали про це у Шевченка.

— Краще всього, — була відповідь, — щоб цар-батюшка опинився якраз посередині...

Навколо смерті

Якось Тарас Григорович у розмові із задушевним другом зізнався, що бажає царю-душителю ще трішки пожити.

— Як це так? Ненавидиш і бажаєш життя? — здивувався друг.

— Що ж тут незрозумілого? — перепитав Шевченко. — Якщо цар, дай Боже, здохне, то я теж не стримаюсь і помру від радощів...

Тост Шевченка

Кажуть, що одного разу зайшов наш Кобзар до корчми. Присутні, звісно, всі впізнали поета, піднялися з місць, стали запрошувати до свого гурту, проголошувати тости за його здоров'я.

Але Шевченко не доторкнувся ні до чарки, ні до закуски.

— Не хочеш з нами випити? — дивувалися козарлюги.

— Чому ж ні, хочу, — була відповідь, — та не можу пити за себе.

— А за кого? — питалися.

— За Бога, щоб послав нашому царю розуму великого, — відповів Тарас Григорович.

— Не може бути! — здивувалися, бо знали, як Шевченко ненавидів царя.

— Ех ви, — відповів Кобзар. — Знаєте, як царю бракує розуму? Якби він був розумнішим, не знищував би наш народ, простолюдинів чи то московців, чи малоросів...

Отак думав наш Кобзар, і всі погодилися з ним.

Різні судження

Поліцмейстер до Шевченка:

— Ну хто читає твою мазанину? Навіть наш цар-батюшка не розуміє опуси, які ти звеш віршами...

— Тож мені байдуже, хоча й не дивує, — відповів незламний Кобзар. — Мене здивувало б, якби цар та й зрозумів мої вірші... Проте, я кинув би писати, сам собі поламав би руки, щоб не писати, якби довідався, що мене не розуміє мій народ!

Народні прислів'я, приказки та частівки про Т.Г. Шевченка

- * Шевченко на Україні — як Пушкін в Росії.
- * Шевченківський «Заповіт» буде жити тищу літ.
- * Шевченко народ захищав, а про себе забував.
- * Тараса думки будуть жити віки.
- * Хто Шевченка прочитав, той багатший :серцем став...
- * Тарасівська «Катерина» — це народная, дитина.
- * Шевченко за народ бідував, бо з народу сам походжав.
- * Шевченкові твори сяють, мов ясні зорі.
- * За те цар Шевченка боявся, що той людям волі добивався.
- * Шевченко дужий був не силою, а словом мудрим.
- * Тарасів «Заповіт» облетів увесь світ.
- * Тарасів «Кобзар» — народу великий дар.
- * Шевченко дав людям «Кобзаря», щоб царицю і царя та швидше холера узяла.
- * Цар Шевченка гноїв, та душі не зломив.
- * Хто читав «Заповіт», — рвав кайдани, рушив гніт.

* Був молодий Тарас — свиней пас, підлітком став — паркани фарбував, а як поетом став — кайдани порвав, справжню волю оспівав і до сокири людей позвав.

* Хто «Кобзаря» прочитав, той панів прокляв.

* В наш чудовий час вічно житиме Тарас.

Літературна вікторина

1. Назвати імена батьків Тараса Шевченка. (*Катерина, Григорій*)
2. Де і коли народився Шевченко? (*9 березня 1814 р. у селі Моринці Звенигородського повіту Черкаської області*)
3. Якого віку був Тарасик, коли померла його мати, батько? (*9 років – мати, 11 років – батько*).
4. Якою відзнакою за постановою Академії художеств Шевченка нагороджено? (*Срібною медаллю II ступеня за малюнок із натури*).
5. Як називалася перша збірка творів Тараса Шевченка? (*«Кобзар»*).
6. Які твори ввійшли до першої збірки Шевченка? Як вони називались? (*«Кобзар» 1840 р. Вміщено 8 творів. 2Думи мої, думи», «Катерина», «Думка», «До Основ'яненка», «Тарасова ніч» та ін.*)
7. Який композитор написав близько 100 мелодій на слова Шевченка? (*Український композитор М.В. Лисенко*)
8. З якої поеми ці слова?
*Кохайтеся, чорнобриві,
Та не з москалями.
Бо москалі – чужі люди,
Роблять лихо з вами.*
(*«Катерина»*)
9. У якому творі героїня призналася своєму синові, що вона його мати?
(*«Наймичка»*)
10. Скількома мовами перекладений «Заповіт»? (*150*)
11. Яка картина Шевченка носить таку ж назву, як і його поема?
(*«Катерина»*)

Вікторина «З якого твору?»

...Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Сама заснула коло їх.

Затихло все, тільки дівчата

Та соловейко не затих.

("Садок вишневий коло хати")

...Село неначе погоріло,

Неначе люди подуріли,

Німі на панщину ідуть

І діточок своїх ведуть!

("І виріс я на чужині")

...Чого так весело було?

Господнє небо, і село,

Ягня, здається, веселилось!

І сонце гріло, не пекло!

("Мені тринадцятий минало")

Ще треті півні не співали,

Ніхто ніде не гомонів,

Сичі в гаю перекликались,

Та ясен раз у раз скрипів.

(Поема "Причинна. Уривок "Реве та стогне Дніпр широкий")

...А качечка випливає

З качуром за ними,

Ловить ряску, розмовляє

З дітками своїми. **("Тече вода з-під явора")**